

PELASTUSOPISTO

Pienet huoneistopalot ja väistötiloihin siirtymisen motiivit ja esteet

Tarja Ojala
Marjaleena Aatamila
Juha Laitinen

Pelastusopiston tutkimus- ja kehittämispäivät
Kuopio 5.-6.6.2024

PELASTUSOPISTO.FI | 4.6.2024

PSR
PALOSUOJELURAHASTO

Huoneistopalot-hanke 2023 – 2025

Huoneistopalot, asukkaiden altistuminen ja pelastuslaitosten toimintaohjeet

- Koordinointi Pelastusopisto (PeO)
- Ohjausryhmä: PeO, Hyvil Oy / Kumppanuusverkosto, Itä-Suomen Aluehallintovirasto, Kuopion ympäristöterveydenhuolto, Suomen pelastusalan ammattilaiset SPAL, Suomen Palopäällystyliitto SPPL, Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK, ja kaksi lääketieteen asiantuntijaa
- Yhteistyössä mukana kolmen hyvinvointialueen pelastuslaitokset ja ensihoito, sekä SPEK
- Rahoittaja Palosuojelurahasto

Tavoite

Saada tutkittua tietoa henkilöiden altistumisesta huoneistopalojen yhteydessä, altistumisen seurauksista, altistumisen ehkäisystä ja toimintamalleista.

Menetelmät

Kirjallisuuskatsaus, mediaseuranta, PRONTO-tiedot, kysely, tiedon kerääminen ja analysointi todellisista huoneistopalotilanteista

Mediaseurannan keskiössä huoneistopalojen jälkeen asuntoon jäämisen motiivit ja esteet.

Hankkeen tausta

- Liesipalohankkeen mediaseurannassa todettiin paljon pieniä huoneistopaloja, joissa asukkaat altistuivat palossa syntyneille yhdisteille. Altistuksesta huolimatta asukkaat jäävät usein asumaan, mikäli asunto on rakenteidensa puolesta asuinkelpoinen.
- Asumisen paloturvallisuudessa huomio on keskittynyt palokuolemiin ja vammautumisiin, mutta myös asukkaiden altistumisen ehkäisyyn tulee kiinnittää huomio.
- Pelastusalalla tunnistetaan henkilöstön palokaasuille altistumisen haitat. Altistukselta suojaudutaan ja tietoon perustuvia toimintamalleja kehitetään koko ajan.
- Pienten huoneistopalojen jälkeen asukkaan kunto ja jatkoaltistuminen asunnossa tulee arvioida ja ottaa huomioon jatkotoimenpiteistä päätettäessä.

Jäävuorimalli, huomio kiinnittyy näkyvään

- Palokuolemat
- Vammutumiset (tiedonsaannin ongelma)
- Aineelliset ja taloudelliset menetykset

- Ihmisiä altistuu palokaasuille, mutta altistumisen haitalliset vaikutukset ovat jääneet vielä vähäiselle huomiolle.

Lähtötietojen kartoituksen tutkimuskysymykset, tarkoitus ja osa-aineistot

- Miten tavanomaista väistömuuton tai jatkohoidon tarve on?
- Mitä asioita tilanteen arvioinnissa tulee ottaa huomioon?
- Missä tilanteissa henkilö hyötyisi väistöä tai jatkohoidosta?
- Missä tilanteessa voidaan perustellusti jäädä asumaan?

Tarkoituksena on luoda kokonaiskuva tilanteesta ja koota aiempaa tarkemmat ohjeet huoneistopalon jälkeen asuntoon jäämisen terveysturvallisuuden arvioimiseksi (vrt. Ohje asumisterveellisyyden arvioimiseen pienen huoneistopalon jälkeen Pelastusopisto 2023).

Aineistot: PRONTO-tiedot, Onnettomuustutkintakeskuksen raportit, media-analyysi

Huomio myös ”pinnan alle”

Menetykset 2014-2023 (Pronto) Rakennuspalot – ja palovaarat	Yhteensä (n=52551)
Palokuolemat	584
Vammautuneet (vakavat + lievät)	5814
Pelastuslaitoksen pelastamat henkilöt	3467
Pelastuslaitoksen suojavaistämät tai evakuoimat henkilöt	13508
Onnettomuudessa osallisena olleet	118296

CASE-tietoa OTKESin aineistoista isoista paloista (näyte)

OTKES (2021). Senioriasuntojen palo

- Syttyminen parvekkeella, palon ja savun leviäminen muihin rakennuksiin, tiloihin ja asuntoihin.
- Useita vammautuneita, savulle altistuneita; asukkaita, pelastajia ja vapaaehtoisia auttajia.
- **Vammoja ei ole kirjattu systemaattisesti.**
- Yhteensä 168 evakuoitua
- Savu- ja vesivahinkoja kärsi 92 asuntoa (55 %).
- Tutkinta osoitti ohjeistuksen kehittämistarpeen

Useita auttajia

- Pelastusyksiköt
- Sivulliset, vapaaehtoiset
- Ensihoito, poliisi
- Sosiaalitoimi, -päivystys, Kriisikeskus
- Henkilöstö
- SPR ja Vapepa
- Taksit
- Asuntojen omistajatahot

Jälkihoito

- Kaupunki ei ollut varautunut siihen, että suuri määrä ihmisiä joutuu äkillisesti asunnottomaksi.
- Asukkaat joutuivat (itse) monesta suunnasta selvittämään tapahtuman jatkotoimenpiteitä.
- Sosiaalitoimi pyrki koordinoimaan asukkaiden huolto- ja majoitustoimintaa.
Koordinointi ei kattanut asukkaiden tarvikkeiden noutoja.
- Suomen Punainen Risti jatkoi asukkaiden auttamista **kuukausia** palon jälkeen.
- Rakennuksia ei asetettu virallisesti käyttökieltoon, mutta palopaikka oli eristetty.
- Asukkaiden pääsyä asuntoihin rajoitettiin.
- Useille asukkaista oli vielä seuraavalla viikolla epäselvää, miten asunnoista pääsi hakemaan sinne jääneitä tarvikkeita.
- Rakennuksen asukkaat olivat ikääntyneitä ja haavoittuvassa asemassa, mikä oli tärkeää tunnistaa ja huomioida tilanteenaikaisessa toiminnassa ja jälkihoidossa.

Mediaseuranta 2021-2022

- Järjestelmällinen päivittäinen mediaseuranta vuosilta 2021 ja 2022
- LianaMonitor, tulipaloihin ja paloturvallisuuteen liittyvät hakusanat, 15 sanaryhmää, kymmeniä käsitteitä, yli 100 mediaa.
- Osumat 1-20 lähdeviitettä / tapaus (jos samoja sisältöjä, ei kaikkia ole kirjattu)
- Excel-taulukko keskeisistä muuttujista
- Mediaseurannassa saadut linkit asumiseen liittyneistä paloista syttymissyystä riippumatta.
- Aineistona puhdistettu joukko, vain asumiseen liittyvät palot.

Mediaseuranta 2021-2022 huoneistopalojen vaarat ja seuraukset

- Vuonna 2021 yhteensä 558 tapausta 1767 kirjatusta (31,6 %)
- Vuonna 2022 yhteensä 833 tapausta 2707 kirjatusta (30,8 %)
- Palo tai palokaasut voivat uhata asukasta asunnon sisällä, kuten liesipaloissa, mutta myös parvekkeelta tai terassilta, naapuriasunnosta tai yhteisestä tilasta (rivi- ja kerrostalot; porraskäytävät, varastot jne.), tai ulkopuolisen rakennuksen tai esimerkiksi ajoneuvon tai muusta palosta.
- Asunnon tuhoutuminen
- Asunnon vahingoittuminen, palo- ja sammutusvahingot, talotekniikka
- Asukkaan kuolema tai vammautuminen
- *Asukas toimitettiin sairaalaan.*
- *Asukas hengitti palokaasuja ja toimitettiin jatkohoitoon.*
- *Asukas hengitti palokaasuja, mutta ei tarvinnut jatkohoitoa.*
- Evakuointi muihin tiloihin.

Suojaväistön motiivit ja esteet

- 😊 Sosiaalisen suojaverkoston tuki
- 😊 Sosiaalitoimen tuki (sosiaalipäivystys)
- 😊 Naapurin tai tuttavän tuki
- 😊 Järjestöjen tuki (mm. SPR)
- 😊 Vapaaehtoisten tuki
- 😊 Taloudellinen tuki, ml. kotivakuutus
- 😊 Ohjeistus
- 😊 Pelko (mm. ulkopuolisten tahallaan sytyttämät palot)
- 😊 😞 **Palanut materiaali, hajuhaitta tai noki**
- 😊 😞 Asunnon vahingoittumisen aste
- 😊 😞 Asuntojen omistajatahon toimenpiteet
- 😊 😞 **Henkilön toimintakyky?**
- 😞 Ei kotivakuutusta
- 😞 Vakuutusyhtiö ei korvaa
- 😞 Oman omaisuuden suojeleminen

Kehittämistarpeet

- Asukkaan paloaltistumisen selvittäminen ja saadun tiedon hyödyntäminen asukkaan jatkohoidossa.
- Asukkaiden toimintakyvyn kartoittaminen ja sen huomioon ottaminen.
- Asunnon terveysturvallisuuden arviointi, mikäli asuntoon jäädään asumaan palon jälkeen.
- Suojaväistön ohjeistus (vrt. OTKESin suositus 2021).
- Asunnon terveysturvallisuuden arviointi myös **palosaneerauksen** jälkeen.

Lähteet ja lisätietoja

- Hostikka, S., Castagnoli, E., Mikkola, R., Salonen, H., Jhatial, T., Törrö, R., Kallada, R., Aatamila, M., Laitinen, J., Hassinen M., Toivanen, P., Kiviranta, K., Kuurne, L., Ojala, T. ja Lepistö J. (2024). Liesipalojen syttyminen, vaikutukset ja ehkäisy. Aalto-yliopiston julkaisusarja TIEDE + TEKNOLOGIA, 2/2024.
<https://aaltodoc.aalto.fi/items/00fdd065-b0f7-4b2d-a31e-f66a8a4e4a18>
- Pelastusopisto (2023). Ohje asumisterveellisuuden arvioimiseen pienen huoneistopalon jälkeen. Liesipalojen syttyminen, vaikutukset ja ehkäisy -hankkeen työryhmä. <https://www.pelastusopisto.fi/wp-content/uploads/Ohje-asumisterveellisuuden-arvioimiseen-pienen-huoneistopalon-jalkeen2023.pdf>
- OTKES (2021). Senioritalon tulipalo Jyväskylässä 10.7.2020. Tutkintaselostus. <https://turvallisuustutkinta.fi/fi/index/tutkintaselostukset/muutonnettomuudet/tutkintaselostuksetvuosittain/2021/senioritalontulipalojyvaskylassa10.7.2020.html#>
- Kuvat: Shutterstock (dia 1); Liesipalohanke (dia 3), DALL E

PELASTUSOPISTO

Lisätietoa: Tarja Ojala | 0400 715 168 |

Puh. 0295 450 201, PL 1122 (käyntiosoite: Hulkontie 83), 70821 Kuopio | PELASTUSOPISTO.FI |